

Ветринська Анна Валеріївна,

Інститут мистецтв

Київського університету імені Бориса Грінченка,

б-р І. Шамо, 18/2, м. Київ, 02154

ORCID iD 0000-0002-4047-6826

ПРОФЕСІЙНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ХОРЕОГРАФІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті висвітлено професійні та особистісні якості викладача вищого закладу освіти. Детально розкрито основні професійно значущі якості викладача хореографії. Проаналізовано сучасний стан хореографічного мистецтва та перспективи подальшого розвитку.

Ключові слова: викладач вищого закладу освіти, викладач, професійні якості викладача, особистісні якості викладача, хореографічне мистецтво, викладач хореографії.

Ветринская А.В.

Профессиональные и личностные качества преподавателя хореографии в высшей школе

В статье описано профессиональные и личностные качества преподавателя высшего учебного заведения. Подробно освещены основные профессионально значимые качества педагога хореографии. Проанализировано современное состояние хореографического искусства и перспективы дальнейшего развития.

Ключевые слова: преподаватель высшего учебного заведения, преподаватель, профессиональные качества преподавателя, личностные качества преподавателя, хореографическое искусство, преподаватель хореографии.

Vetrynska A.V.

Professional and personal qualities of choreography teacher at high school

The article describes the professional and personal qualities of a teacher of a higher education establishment. The main professional qualities of the teacher of choreography are described in detail. The present state of choreographic art and prospects of further development are analysed. On the basis of analysis of scientific literature it is defined certainly most professionally meaningful internals of teacher of higher education establishment. The specific character of pedagogical activity impose, as we have already noted, necessary requirements on teacher which are defined in pedagogy as professionally significant personal skills. The last ones characterize the intellectual, emotional and strong-willed sides of the personality, influence significantly the result of professional and pedagogical activity and define the teacher individual style. A higher education establishment teacher has been always a tutor, however, today education has to be understood as interaction and cooperation between teachers and students in the field of education and their mutual being. The nature of communication between teachers and students has to be humane, democratic, consider traditions of the different people, and be based on universal values. A high school teacher, in particular a choreographer, should set an example for the students. The main professional and personal qualities of a teacher of higher education should be purposefulness, initiative, discipline, demand for oneself and others. The greatest authority among students is a teacher with really deep knowledge, both theoretical and practical, who finds an extraordinary, creative approach to lectures and practical classes, who synthesises different dance styles, deepens the meaningful and emotional content of every movement and gesture. By choosing non-standard solutions to come up the ideas, a teacher-choreographer encourages students in creative searches.

Key words: teacher of higher education establishment, teacher, teacher's professional qualities, teacher's personal qualities, art of choreography, choreography teacher.

© Ветринська А.В., 2018

Визначення проблеми. Розвиток української системи освіти за останні два десятиліття

характеризують тенденції до євроінтеграції та глобальної уніфікації з метою дотримання світових стандартів якості навчання

та підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

На сьогодні прагнення до європейської інтеграції вплинуло на всі сфери життєдіяльності нашої держави, а також вищу освіту. Через суттєві життєві зміни, прискорення темпів суспільного розвитку, перенасичення масовою інформацією, збільшення конкуренції за робочі місця перед викладачем закладу вищої освіти (ЗВО) стоїть не легке завдання: сформувати гармонійну, всебічно розвинену особистість, здатну бути конкурентоспроможним фахівцем відповідно до міжнародних стандартів.

Хореографічне мистецтво постійно розвивається, видозмінюється та знаходить нові можливості людського тіла. Техніка виконання того чи іншого елемента інколи настільки змінюється, що не можливо впізнати походження. З'являється синтез слів та танцю, пластичні вірші та хореографічні новели. Викладач хореографії вищої школи зобов'язаний завжди тримати «руку на пульсі», бути яскравою та неповторною особистістю, і найголовніше — стати лідером для своїх студентів.

Мета статті: розкрити найголовніші професійні та особистісні якості сучасного викладача хореографа у вищій школі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питанню особистісних та професійних якостей викладача вищої школи присвячено досить велику кількість праць українських та зарубіжних науковців. Серед них можна виділити дослідження особистості в рамках професійної діяльності таких вчених, як І. Бех, О. Брюховецька, О. Бондарчук, А. Журавльова, Э. Зеєр, В. Онищенко, В. Зливков, Л. Карамушка, В. Крайнюк, С. Максименко, Г. Олпорт, В. Семиченко, Т. Титаренко, Т. Чаусов. Деякі вчені у своїх роботах розкрили питання професійних якостей викладачів хореографії: О. Мартиненко, О. Філімонова, Г. Коновалова. Питання педагогічної діяльності викладача вищої школи розглядали такі дослідники, як Н. Кузьміна, О. Щербаков, В. Богословський, В. Андрущенко, Г. Васянович, С. Гончаренко, В. Кремень, Н. Кочерга, М. Лук'янова, Н. Ничкало, В. Орлов, В. Пилипчук, В. Рибалка, Л. Хомич, А. Роботова, І. Шапошникова. Однак якими мають бути особистісні та професійні якості сучасного викладача досі повною мірою не розкрито.

Виклад основного матеріалу. Як вид професійної освіти вища школа виконує численні загальнокультурні функції, формує й розвиває трудову й суспільно-політичну активність молоді, її світогляд, мораль, забезпечує умови для всебічного розвитку особистості майбутнього спеціаліста, спроможного успішно сприяти соціальному й науково-технічному прогресу суспільства [7]. Сьогодні сучасний фахівець повинен мати не лише глибокі теоретичні знання. Неодмінною умовою професіоналізму стають професійна

та психологічна культура, світоглядні та моральні настанови, особистісно-ціннісна складова професійної діяльності [8].

Викладач ЗВО — взірць для молодшого покоління. Педагог-хореограф має стати прикладом для своїх учнів. Він повинен розуміти, що одне із основних завдань у роботі з молоддю — виховання гідних громадян України, для якої стійкий моральний вид є основним у житті й діяльності.

Викладач танцю — це вольова, витримана і вимоглива людина. Вона повинна мати проникливе око, бути здібною, помічати всі недоліки і помилки своїх учнів на уроках і репетиціях. У педагогіці немає «несуттєвих» дрібниць: із багатьох, інколи майже непомітних частинок складається характер, образ думок, весь зовнішній вигляд майбутнього спеціаліста [10, 226].

Основними професійними та особистісними якостями викладача вищої школи має бути цілеспрямованість, ініціативність, дисциплінованість, вимогливість до себе та інших. Заняття хореографією — не проста забава, як може дехто вважати. Для гарного вигляду та створення різнобічних технічних можливостей тіла весь свій час потрібно присвячувати виснажливим тренуванням з великими навантаженнями. При виконанні досить складних рухів необхідно фокусувати увагу на всіх частинах тіла, одночасно розслабляти та напружувати різні групи м'язів, а також зосереджуватися на музичному супроводі, який має бути єдиним цілим з виконавцем. Зрозуміло, що не кожному під силу залишитися в цій професії. Тому деякі особистісні якості можна отримати задовго до обрання свого фаху, наприклад витримка та терпіння.

Ще однією рисою сучасного викладача має бути оптимізм. Вища школа перебуває на межі навчання і вже реальної роботи. Тому необхідно створити надію на світле майбутнє та впевненість у своїх силах. Система української вищої освіти поступово видозмінюється і вдосконалюється відповідно до сучасних потреб. Основною метою професійної хореографічної підготовки студентів є створення різнобічно розвиненого фахівця-універсала, що одночасно має навички виконавця, педагога та балетмейстера [2, 61]. Через постійну стрімку зміну техніки виконання потрібно щоденно розвиватися самостійно та спонукати до саморозвитку студентів. Дивлячись на сучасний танець, здається, що краще вже не може бути, але з'являється той, хто спростовує цю думку, і кожен день може стати новим відкриттям.

Наступною важливою якістю для викладача є самоконтроль, а саме контроль власного емоційного стану. Уміння володіти та контролювати емоції зазвичай для хореографа не є складним завданням, оскільки з дитинства є звичка виходити на сцену та показувати ідею і настрої,

заданий тренером. Якщо говорити про бальну хореографію, то в ній стандартизовано 10 танців латиноамериканського та європейського стилів, які абсолютно різні за характеристиками та емоційним забарвленням. Зазвичай п'ять із них виконують один за одним, і за декілька секунд між попереднім та наступним танцем виконавець має змінити свій настрій, думки та подачу до глядача. Тому урок — це наступний виступ, що має ідею, план, настрій та ціль. Очевидно, що контролювати свої емоції, тобто не перекладати погані настрої на студентів чи колеги, бути натхненним та надихати оточуючих є неодмінним вмінням сучасного викладача.

Педагог-хореограф, незважаючи на те, що танець — мова тіла, має володіти мовою та мисленням, логічним та конкретним висловленням думки. Важливою вимогою до педагога ЗВО є володіння державною українською мовою.

Зовнішній вигляд та здоров'я викладача завжди мають бути на першому місці. На це насамперед звертають увагу студенти та колеги. Професія педагога вимагає значного нервового і фізичного напруження, тому він має дбати про своє здоров'я і зовнішній вигляд. Загальне сприйняття особистості, внутрішнього стану, формування довіри чи недовіри до слів починається із враження, створеного іміджу. Існує кілька категорій:

— фізичний вигляд (обличчя, постава, типові пози, хода, голос і мовлення);

— оформлення зовнішності (одяг, зачіска, прикраси);

— засоби виразної поведінки (доброзичливість, привітність, привабливість, естетична виразність тощо) [5, 95]

Зараз набирає популярності створення фірмового та корпоративного стилю університету. Фірмовий стиль є центральною складовою корпоративної ідентифікації ЗВО, що формує його іміджевий вплив. Константи фірмового стилю: фірмова колірна палітра, фірмові шрифтові гарнітури, стиліуювальні графічні елементи, стиль фото- та відеозображень, копірайт університету. Корпоративний стиль — набір графічних форм і принципів побудови візуальної

комунікації, об'єднаних однією ідеєю. Наприклад, Київський університет імені Бориса Грінченка (далі — Університет) має оригінальний корпоративний колір — бірюзовий. Для Університету було розроблено шалики та краватки бірюзового кольору, які використовуються студентами та співробітниками під час проведення університетських заходів, урочистостей та в повсякденному гардеробі. Основне завдання такої атрибутики — виділити Університет серед інших ЗВО і створити впізнаваний образ в очах потенційних абітурієнтів, студентів, співробітників та партнерів. Педагог має створювати свій власний елегантний та неповторний образ, який за власним бажанням будуть наслідувати студенти, а ідейний аксесуар додасть відчуття величезної сім'ї.

За останні десять років рівень українських хореографів дуже стрімко розвивався та набрав значущості на світовій арені. Підвищення техніки виконання відбулося через багато різних чинників. Досить вагомий вплив дав приїзд до України закордонних хореографів, які передавали свій досвід. Нині велика кількість вітчизняних виконавців хореографічного мистецтва їде за кордон та передає власний досвід і знання. Тобто, рівень професійності викладачів також підвищився.

Найбільший авторитет серед студентів має викладач з дійсно глибокими як теоретичними так і практичними знаннями. Використовує науковий матеріал для розумового розвитку студентів, їх фахової підготовки та морального виховання. Знаходить неординарний, творчий підхід до лекцій та практичних занять. Синтезує різні танцювальні стилі, надає постановкам більшого змісту в кожному русі. Вибираючи нестандартні рішення для розкриття ідеї, хореограф спонукає студентів до постійного творчого пошуку.

Висновки. Отже, можемо дійти висновку про те, що хореографія як вид мистецтва перебуває у процесі безперервного розвитку. Розкрито найголовніші професійні та особистісні якості сучасного викладача-хореографа у вищій школі. Перед викладачем хореографії вищої школи стоїть завдання бути постійно професійно та соціально мобільним, перебувати в стані неперервної освіти, професійного, духовного самовдосконалення.

ДЖЕРЕЛА

1. Астахова В.І. Ще раз про громадянську відповідальність учителя / В.І. Астахова // Український соціум. — 2005. — № 1 (6). — С.10–14.
2. Ветринська А.В. Інновації в сучасній хореографічній професійній освіті / А.В. Ветринська // Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі : науковий журнал / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; редкол.: Олексюк О.М. (голов. ред.), Хоружа Л.Л. (заст. голов. ред.), Бондаренко Л.А. (відп. секр.), Кевішас І. та ін. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка 2017. — № 2 — С. 59–61.
3. Затин І.М. Образ преподавателя глазами студентов [Електронний ресурс] / І.М. Затин. — 2012. — Режим доступу : <http://www.econf.rae.ru/pdf/2012/12/1890.pdf>

4. Крупа Т.А. Личность современного преподавателя в контексте инновационного вектора образования / Т.А. Крупа // Ойкумена. Регионоведческие исследования : научно-теоретический журнал. — 2012. — № 2 (21). — С. 47–51.
5. Книшик М. Вплив зовнішнього вигляду педагога на засвоєння навчального матеріалу з позиції учня [Електронний ресурс] / Марта Книшик. — 2009. — Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/5837/1/21.pdf>
6. Острикова С.А. Преподаватель — ключевая фигура формирования будущих специалистов [Електронний ресурс] / С.А. Острикова // Мат-лы интернет-конф. Белгородского гос. ун-та «Современный преподаватель: личность и деятельность». — Режим доступу : http://unid.bsu.edu.ru/unid_teach_sbornik
7. Сабатовська І.С. Професійно важливі якості фахівця за спеціальністю «викладач вищої школи» [Електронний ресурс] / І.С. Сабатовська. — 2013. — Режим доступу : <http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/4320/1/3.pdf>
8. Сингаївська І.В. Особистісні якості викладача як одна з передумов професійної успішності [Електронний ресурс] / І.В. Сингаївська. — 2015. — Режим доступу : <http://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/statti/151-osobystisni-iakosti-vykladacha-iak-peredumova-ioho-profesiinoi-uspishnosti>
9. Тонне, О.Ш. Професійно важливі якості педагога вищого навчального закладу / О.Ш. Тонне // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць. — 2015. — Вип. 40 (93). — С. 513–519.
10. Чуба В. Проблеми формування професійних якостей майбутніх хореографів в системі вищої освіти [Електронний ресурс] / В. Чуба // Проблеми підготовки сучасного вчителя. — 2014. — № 10 (3). — С. 221–227. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_10%283%29__36

REFERENCES

1. Astakhova, V. I. (2005). Shche raz pro hromadiansku vidpovidalnist uchytelia [Once More about the Teacher's Civil Responsibility]. *Ukrainskyi sotsium*, 1–6, 10–14 (in Ukrainian).
2. Vietrynska, A. V. (2017). Innovatsii v suchasni khoreohrafichnii profesiinii osviti [Innovations in Modern Choreographic Professional Education]. K.: Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 2, 59–61 (in Ukrainian).
3. Zatin, I. M. (2012). Obraz prepodavatelja glazami studentov [The Image of the Teacher through the Eyes of Students]. [Electronic resource] (in Russian). <http://www.econf.rae.ru/pdf/2012/12/1890.pdf>
4. Krupa, T. A. (2012). Lichnost sovremennogo prepodavatelja v kontekste innovatsionnogo vektora obrazovaniia [The Personality of the Modern Teacher in the Context of the Innovative Vector of Education]. Oikumena, *Regionovedcheskie issledovaniia*, 2–21, 47–51 (in Russian).
5. Knyshyk, M. (2009). Vplyv zovnishniogo vyhljadu pedahoha na zasvoiennia navchalnogo materialu z pozytsii uchnia [The Influence of the Teacher's Appearance on the Learning of the Material from the Student's View]. [Electronic resource] (in Ukrainian). <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/5837/1/21.pdf>
6. Ostriкова, S. A. Prepodavatel — kliuchevaia figura formirovaniia budushchikh spetsialistov [Lecturer — a Key Figure in the Formation of Future Specialists]. Materialy internet-konferentsii Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta «Sovremennyi prepodavatel: lichnost i deiatelnost». [Electronic resource] (in Russian). http://unid.bsu.edu.ru/unid_teach_sbornik Посилання не дійсне. Прохання уточнити.
7. Sabatovska, I. S. (2013). Profesiino vazhlyvi yakosti fakhivtsia za spetsialnistiu «vykladach vyshchoi shkoly» [Professional Qualities of a Specialist in the Specialty «Teacher of Higher School»]. [Electronic resource] (in Ukrainian). <http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/4320/1/3.pdf>
8. Synhaivska, I. V. (2015). Osobystisni yakosti vykladacha yak jedna z peredumov profesiinoi uspishnosti [The Personal Qualities of the Teacher as One of the Prerequisites for Professional Success]. [Electronic resource] (in Ukrainian). <http://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/statti/151-osobystisni-iakosti-vykladacha-iak-peredumova-ioho-profesiinoi-uspishnosti>
9. Tonne, O. Sh. (2015). Profesiino vazhlyvi yakosti pedahoha vyshchoho navchalnogo zakladu [Professional-important Qualities of a Teacher of a Higher Educational Institution]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 40–93, 513–519 (in Ukrainian).
10. Chuba, V. (2014). Problemy formuvannia profesiinykh yakosteï maibutnikh khoreohrafiv v systemi vyshchoi osvity [Problems of Formation of Professional Qualities of Future Choreographers in the System of Higher Education]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelya*, 10–3, 221–227 [Electronic resource] (in Ukrainian). http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_10%283%29__36